

เล่าเรื่อง Stroke News

พญ.นภาศรี ชัยสินอนันต์กุล

โรงพยาบาลพญาไท 1

อาจารย์พิเศษ ศูนย์โรคหลอดเลือดสมอง

โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์

สวัสดีทุกท่านค่ะ พี่สาว COVID 19 กันมากมายแต่อย่าเครียดกันเกินไปนะคะ พวกเรายังคงต้องทำงานหนักกัน ดูแลสุขภาพกันด้วยนะคะและขอให้ทุกคนปลอดภัยค่ะ ☺ ในวันนี้เป็นวันแรกที่กรุงเทพมหานครปิดห้างสรรพสินค้าและสถานบันเทิงต่างๆ ถนนหนทางดูโล่งอย่างไม่เคยเป็นมาก่อน (อ้อ... จำได้ละ..เหมือนตอนน้ำท่วมกรุงเทพเลย ค่อนข้างน่ากลัวไหมคะ) บรรยากาศดูเรียบเหงาวิ้งเวงจริงๆ เรามาหาอะไรอ่านสนุกๆ กันดีกว่าค่ะ ในงานประชุม International Stroke Conference 2020 ที่นครลอสแอนเจลิส แคลิฟอร์เนีย ได้มีการพูดถึงรถ Mobile Stroke Unit (MSU) เอ็ม... มันคืออะไรหรอ อ้อ... มันก็คือรถพยาบาลที่มีเครื่องเอกซเรย์คอมพิวเตอร์สมอง มีอุปกรณ์ตรวจแลปที่จำเป็น ที่ทำให้สามารถรักษาผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองได้ถึงที่บ้านเลยไง เรามาดูประวัติความเป็นมาของรถคันนี้กันไหมคะ รถ MSU ได้มีความคิดที่จะสร้างรถคันนี้ขึ้นในปี 2008 ที่ Homburg เยอรมัน ที่นี้เป็นคันแรกของโลกค่ะ ตามมาด้วยคันที่สองในปี 2011 ที่ Berlin เยอรมันอีกเช่นกัน มีคนมากมายตั้งคำถามสงสัยว่าการที่เราจะมีรถ MSU นี้ จะดีจริงหรือ จะคุ้มค่างบเงินเป็นสิบล้านหรือไม่ ประสิทธิภาพและความคุ้มค่าเป็นอย่างไร เรามาอ่านกันดีกว่าค่ะ ว่าดีจริงอย่างไรบ้าง Berlin Prehospital Or Usual Delivery of acute stroke care (B_PROUD) (International Stroke Conference (ISC), Late-breaking abstract 5 February 20, 2020, Los Angeles, California) เป็นการศึกษาเพื่อยืนยันประสิทธิภาพในการรักษานโรค MSU เปรียบเทียบกับการรักษาปกติ โดยดูผลลัพธ์ mRS ที่ 3 เดือน รูปแบบการศึกษาของ B_PROUD (Berlin Prehospital Or Usual Delivery of acute stroke care) ใน 15 stroke centers ในเยอรมัน การรักษาโดยรถพยาบาลทั่วไปจะได้รับการรักษามาตรฐาน ในขณะที่บนรถ MSU จะมีประสาทแพทย์ที่เชี่ยวชาญด้านโรคหลอดเลือดสมอง เครื่องเอกซเรย์คอมพิวเตอร์สมองที่สามารถดูเนื้อสมองและหลอดเลือดแดงได้ ถ้ามีการอุดตันของหลอดเลือดแดงใหญ่ของสมองสามารถติดต่อประสานงานกับโรงพยาบาลที่ทำ Endovascular Treatment ได้ทันที

รูปที่ 1. รถ Mobile Stroke Unit

ตารางที่ 1. แสดงข้อบ่งชี้ (Inclusion) และข้อห้าม (Exclusion criteria) ของประชากรที่ศึกษา

ข้อบ่งชี้	ข้อห้าม
1. ผู้ป่วยมีอาการเข้าได้กับโรคหลอดเลือดสมองที่อยู่ในเวลาทำการของรถ MSU (7.00–23.00 น. วันจันทร์ถึงอาทิตย์)	1. อาการผิดปกติได้หายไปเมื่อรถ MSU หรือรถพยาบาลมาถึง
2. อายุมากกว่าเท่ากับ 18 ปี	2. มีโรคประจำตัว มะเร็ง หรือโรคอื่นที่มีอายุคาดเฉลี่ยน้อยกว่า 1 ปี
3. ได้รับวินิจฉัยว่าเป็นโรคหลอดเลือดสมองหรือสมองขาดเลือดชั่วคราว	3. ได้รับการผ่าตัดใหญ่ภายใน 4 อาทิตย์
4. สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ mRS $\leq$ 3	4. เคยเป็นโรคหลอดเลือดสมองภายใน 3 เดือน
5. เวลาตั้งแต่มีอาการถึงเรียกรถ $\leq$ 4 ชั่วโมง	5. มีข้อห้ามในการให้ยาละลายลิ่มเลือดและการรักษาโดยวิธี Endovascular treatment

ได้มีการศึกษาผู้ป่วยที่ได้รับการรักษาโดยใช้รถ MSU จำนวน 749 ราย และ 794 รายที่ใช้รถพยาบาลปกติ อายุเฉลี่ยของผู้ป่วย คือ 74 ปี เป็นผู้หญิงร้อยละ 47 ประเมินผลการรักษา (mRS) ที่ 3 เดือนโดยประสาทแพทย์ซึ่งไม่ทราบว่าผู้ป่วยได้รับการรักษาด้วยรถพยาบาลชนิดใด ผลการศึกษาพบว่า การใช้รถ MSU ลดอัตราการเกิดความทุพพลภาพและอัตราการตายได้

ดีกว่ารถพยาบาลปกติ (OR 0.72, 95%CI 0.60–0.87) การรักษาโดยรถ MSU ทำให้ผู้ป่วยได้รับยาละลายลิ่มเลือด (TPA) ร้อยละ 60 ในขณะที่รถพยาบาลปกติให้ยาละลายลิ่มเลือดกับผู้ป่วยเพียงร้อยละ 48 ซึ่งมากกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$)

ตารางที่ 2. เปรียบเทียบผลการรักษาผู้ป่วยในสองกลุ่ม

	MSU	Standard care
Alarm to treatment time	50 mins (IQR 43–64)	70 mins (IQR 59–85)
Receiving tPA within 60 mins	13%	4%
Symptomatic hemorrhage	3.6%	2.6%
Mortality	1.7%	3.0%
Discharged home	61%	56%

เห็นได้ว่าในกลุ่มผู้ป่วยที่ได้รับการรักษาโดยรถ MSU จะได้รับยาละลายลิ่มเลือดเร็วกว่ารถพยาบาลปกติ 50 นาทีและ 70 นาทีตามลำดับ โดยอัตราการเกิดเลือดออกในสมองไม่แตกต่างกัน อัตราการเสียชีวิตน้อยกว่า และในกลุ่มรถ MSU ผู้ป่วยสามารถกลับบ้านได้ร้อยละ 61 ส่วนในรถพยาบาลปกติสามารถกลับบ้านได้ร้อยละ 56

การศึกษานี้เป็นการศึกษาแรกเกี่ยวกับรถ Mobile Stroke Unit โดยแสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผล ความคุ้มค่าของการใช้รถ MSU แต่อย่างไรก็ตามเรายังมีการศึกษา BEST MSU trial เป็นการศึกษาเกี่ยวกับความคุ้มค่าของรถ MSU ในสหรัฐอเมริกาที่ Texas, Colorado, Memphis, Los Angeles, Indianapolis, New York ซึ่งผลจะเป็นอย่างไร เราคงได้ทราบกันในปีหน้าค่ะ 😊

เป็นอย่างไรกันบ้าง หวังว่าอย่างน้อยเราคงได้รู้เทคโนโลยีใหม่ๆ เข้ามามากขึ้นเรื่อยๆ สำหรับประเทศไทยเราก็ไม่น้อยหน้าประเทศอื่นนะ เรามีรถ Mobile Stroke Unit ถึงสองคันกันเลยทีเดียวที่เดียวในกรุงเทพมหานคร โดยมีที่โรงพยาบาลพญาไท 1 ในปี 2558 (คันแรกของเอเชีย) และโรงพยาบาลศิริราช ในปี 2560 และคาดว่าจะมีคันที่สาม สี่ ตามมาใน

เร็วๆ นี้ที่จะช่วยรักษาผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองได้อย่างรวดเร็วมากยิ่งขึ้น ทำให้คนไทยเรามีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นเรื่อยๆ ค่ะ สุดท้ายนี้ขอให้คนไทยเราทุกคนอยู่รอดและปลอดภัยจากไวรัส COVID-19 กันนะคะ...